

Wie mocht denken dat de titel slaat op het “teken van het beest” uit het bijbelboek “Openbaring, hoofdstuk 13 vers 17-18”, heeft het mis. Alhoewel? Nee, het slaat op de omstandigheid dat de schrijvers van dit artikel binnen een jaar drie maal in de gelegenheid zijn geweest een uitvoering van Mahler VI bij te wonen. De laatste keer daarvoor was de slechte performance van het KCO onder Maazel. Door ons gewaardeerd op een “5-je”.

Allereerst Mahler VI door het Rotterdams Philharmonisch Orkest onder de voor de chefdirigent invallende Martin Sieghart. Een grote teleurstelling, niet meer dan een “4-tje” waard. Het orkest kreeg zijn herkansing onder zijn chefdirigent Yannick. Onvoorstelbaar hoe eenzelfde groep musici een werk totaal anders uitvoert onder een vreemde dirigent. Yannick’s uitvoering was naar onze mening een volledig verdiende “7” waard. Een van ons beiden dankte hem dan ook na afloop voor “hartkloppingen en tranen tijdens het Andante”.

En dan op 27 november 2014 Mahler VI onder Gatti, de man die het maken moet in de komende jaren. Onze verwachtingen waren hoog gespannen na Gatti’s goede Vijfde en een wat teleurstellende Negende. Het werd een deceptie en afgang voor deze gevestigde dirigent. Gatti zou met open armen zijn ontvangen door het orkest, waarvan wij overigens niets hebben gemerkt. Iets wat we zelfs betwijfelen. Na het slotakkoord verdween Gatti van het slagveld zonder een druppeltje zweet op het gezicht. Het orkest stond erbij en keek er naar. Zonder tokkelende strijkstokken voor de dirigent, zonder gelukzalige blikken naar elkaar van “kijk eens wat we een prestatie hebben geleverd”. Het orkest en de dirigent zijn gearriveerd, dat was duidelijk te merken. Ieder deed “zijn ding” en dat was het. De solo van de concertmeester in het Andante blonk niet uit door verdriet en beleving. De slagwerkgroep was niet overtuigend en wat een vreemde grote trom, bekleed met kunststof? Geen dierenvel? Daar klonk hij in ieder geval niet naar. Ook met slagwerk kun je gevoelens uiten. Luister en kijk eens naar de DVD uitvoering van Mahler VI door het Gewandhaus-Orchester onder Chailly. Hier in Amsterdam ontbrak over de gehele linie chemie, er was geen visie. Geen inspiratie en geen transpiratie. Waar bleef de emotie die een warmbloedige Italiaan ten toon zou moeten spreiden? Gatti schonk met weidse gebaren overdreven aandacht aan elke groep en iedereen, wat velen in het orkest zal hebben gestreeld. Maar van “zielsverwantschap” tussen dirigent en orkest - die naar Gatti’s eigen zeggen KAN ontstaan - was geen sprake. Mahler VI is een slagveld dat tot de laatste seconde een slagveld moet blijven. Deze bevelhebber stond niet in de frontlinie. Muziek hoeft niet hard te zijn om mooi te worden. Hier was het omgekeerde het geval. Het hoeft niet mooi te zijn als het maar hard is. De meest emotionele van ons beiden heeft de hele avond geen traan gelaten, voor hem een uitzonderlijke situatie.

Het was nog een geluk dat de volgorde “Scherzo-Andante” werd aangehouden. Een pluspunt was ook dat de “grote lijn en eenheid” van het laatste deel – ook dat moet worden gezegd - goed werd vastgehouden. Bij de meeste dirigenten is dat niet het geval en ontstaat een golvende lijn die afbreuk doet aan het martiale gevoel. De eerste hamerslag kwam voordat we er erg in hadden. Het sloteffect daarentegen ontbrak geheel. Na de nauwelijks nog hoorbare trombones wachten de meeste dirigenten een tweetal seconden voordat het orkest met de tuttlslag een einde maakt aan alle hoop en verwachting. Hoopvol wachtten wij op de mogelijkheid om die ondragelijke spanning tot 3 wellicht 4 seconden uit te breiden. Maar niets van dat alles, ze werden ons niet gegund. De klap kwam onmiddellijk, zonder enige onderbreking. Een gemiste kans. Zoals deze hele uitvoering een gemiste kans was. Teleurstellend. Niet meer dan een blamage voor een dirigent die geen supervisie had en zich niet als leider manifesteerde en zijn mensen (n)ergens naar toe bracht. Een gearriveerde topdirigent en een technisch op (over) zijn top spelend orkest is dus geen enkele garantie voor een geslaagde uitvoering. Meer dan een “5-je” kan er bij ons niet af. Zo deed de uitvoering van deze symfonie zijn bijnaam “de tragische” op wrange wijze eer aan. Na afloop zijn we niet naar de solistenkamer

gegaan. We vonden het de moeite niet waard. Er was weinig om voor te bedanken. Orkest, dirigent en Mahler hebben nog een lange weg te gaan.

Pieter Eijkelenboom en Marius Torenvlied